

Monety kolekcjonerskie



nominał	100 zł
metal	900/1000 Au
stempel	lustrzany
średnica	21,00 mm
masa	8,00 g
wielkość emisji (nakład)	4.200 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-05, pod orłem napis: ZŁ 100 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Popiersie króla Augusta II Mocnego. W otoku napis: na górze AUGUST II MOCNY, na dole 1697-1706 1709-1733.



nominał	10 zł
metal	925/1000 Ag
stempel	lustrzany
średnica	32,00 mm
masa	14,14 g
wielkość emisji	61.000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-05, pod orłem napis: ZŁ 10 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony pięcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Półpostać króla Augusta II Mocnego. Z lewej strony półkolem napis: AUGUST II MOCNY, z prawej strony półkolem napis 1697-1706 1709-1733.

Projektant monet: Ewa Tyc-Karpińska

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP



W dniu 22 lutego 2005 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety kolekcjonerskie, przedstawiające króla Augusta II Mocnego, o nominałach:

- 100 zł – wykonaną stemplem lustrzanym w złocie;
- 10 zł – wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze.

Monety stanowią kontynuację serii „Poczet królów i książąt polskich”, zapoczątkowanej przez Narodowy Bank Polski w 1979 r. Są też tematycznym dopełnieniem dwóch monet: srebrnej i ze stopu Nordic Gold, przedstawiających króla Augusta II Mocnego, wyemitowanych w 2002 r.

Elektor saski Fryderyk August z dynastii Wettinów, zwany później Augustem II Mocnym, urodził się 12 maja 1670 r. w Dreźnie jako syn

elektora Jana Jerzego III i Anny Zofii, księżniczki duńskiej. Lata młodości przeżył w okresie największego rozkwitu wpływów króla Francji Ludwika XIV, podróżując po dworach zachodniej Europy. Brał udział w wojnie z Francją (w latach 1689-92) i Turcją (w latach 1695-96). Postać Ludwika XIV i absolutyzm w duchu francuskim stanowiły dla niego, jako elektora saskiego i późniejszego polskiego króla, wzór do naśladowania.

W 1697 r. objął tron saski. Realizując plany polityczne ojca (uzyskania przez Saksonię samodzielności w Rzeszy i niezależności od Austrii), przeszedł na katolicyzm i podjął starania o polską koronę. Objęcie władzy w rozległym państwie, liczącym się w Europie i opromienionym sławą niedawnego zwycięstwa nad Turkami pod Wiedniem, pozwalało Augustowi snuć marzenia o uniezależ-

nieniu się od cesarzy Habsburgów drogą zdobycia dziedzicznej korony poza Rzeszą, np. w którymś z dawnych terytoriów lennych Rzeczypospolitej.

Podczas elekcji, większość szlachty wypowiedziała się za kandydatem Francji, księciem de Bourbon Conti, natomiast przeciwnicy Contiego zjednoczyli swe siły i przy poparciu Rosji i Austrii 27 czerwca 1697 r. ogłosili Fryderyka Augusta Wettina królem polskim. Polska elekcja ujawniła główną pozytywną cechę Augusta II jako polityka – konsekwencję i szybkość działania. Po elekcji – nie czekając na inicjatywę wybrańca większości, księcia Conti – 27 lipca August zaprzysiął pacta conventa (tj. umowę szlachty z nowo obranym królem, określającą główne zobowiązania polityczne i finansowe elekta), a 15 września koronował się na Wawelu jako August II.

Po objęciu rządów pragnął przekształcić swoje państwa na wzór monarchii Ludwika XIV. Marzył o polsko-saskiej unii, dziedzicznym tronie dla Wettinów w Rzeczypospolitej, wzmocnieniu władzy monarszej, a w konsekwencji o utworzeniu dużego, silnego cesarstwa pod berłem swych następców. Plany te zawierały wiele elementów korzystnych dla Rzeczypospolitej, m.in. zdobycie dla projektowanego cesarstwa Mołdawii, Śląska, Inflant czy Kurlandii. Przy całej swej atrakcyjności nie uwzględniały jednak realiów międzynarodowych. Z jednej strony w Polsce obawiano się przewagi żywiołu niemieckiego, z drugiej zaś fanatycy religijnie Sasi obawiali się wymuszania konwersji religijnych (tj. zmiany wyznań) przez świeżo ochrzczonego w obrządku rzymskim króla. Powodzenie tych zamysłów utrudniał również brak bezpośredniej granicy między obu państwami.

W polityce zagranicznej August II kontynuował początkowo działania Jana III Sobieskiego, w polityce wewnętrznej zaś zmierzał do rozwinięcia handlu i przemysłu, szkolnictwa i reorganizacji armii oraz do wzmocnienia pozycji monarchy. Plany te z powodzeniem realizował w Saksonii, która pod jego rządami przeżywała okres rozkwitu gospodarczego i kulturalnego. W Polsce natomiast jego projekty, szczególnie wprowadzenia dziedziczności tronu i wzmocnienia władzy królewskiej, wywołały ostry sprzeciw ze strony przywiązanej do swych przywilejów szlachty. Opór ten wzmógł się po przystąpieniu Augusta II jako elektora saskiego do sojuszu z Rosją. Ostatecznie projekty króla wplątały Rzeczpospolitą w długą i rujnąjącą wojnę północną (1700-21) ze Szwecją, rozgrywającą się w latach 1701-09 na terenie Polski, formalnie nie biorącej udziału w tej wojnie.

August II na czele wojsk saskich zaatakował z terytorium Rzeczypospolitej szwedzkie Inflanty. Wojska saskie zostały jednak rozbite, a Szwedzi wtargnęli w głąb państwa polskiego. Opozycję przeciwko zamierzeniom reformatorskim i opór przeciwko udziałowi Polski w wojnie oraz sojuszu z Rosją wykorzystał król szwedzki Karol XII do uzyskania poparcia części szlachty, skupionej w konfederacji warszawskiej. Wypowiedziała ona posłuszeństwo Augustowi II i przy poparciu szwedzkim dokonała 12 lipca 1704 r. elekcji Stanisława Leszczyńskiego. Leszczyński

zawarł ze Szwecją przymierze uzależniające Rzeczpospolitą od Karola XII i oddał Szwecji Kurlandię. Większość szlachty, która nie uznała rządów szwedzkich, pozostała wierna Augustowi jako legalnemu władcy i zawiązała w jego obronie konfederację w Sandomierzu. W 1704 r. jej przedstawiciele podpisali traktat sojuszniczy z Rosją, w którym car Piotr I zapowiedział udzielenie Augustowi II dalszej pomocy, a po wojnie zapewnił oddanie Inflant. W wyniku dalszych klęsk Sasów i wkroczenia Szwedów do Saksonii August II wycofał się z wojny i abdykował na rzecz Stanisława Leszczyńskiego, podpisując w 1706 r. traktat w Altranstädt. Dopiero zwycięstwo rosyjskie pod Połtawą w 1709 r. umożliwiło Augustowi – po odwołaniu swojej abdykacji jako wymuszonej – powrót na tron polski. Traktat przymierza z carem Piotrem Wielkim zawarty w 1709 r. w Toruniu, uzależnił jednak pozycję Augusta II od poparcia rosyjskiego.

Po 1710 r. August II Mocny wrócił do planów wzmocnienia władzy, podejmując program reform skarbowo-wojskowych oraz próbę zniesienia liberum veto, a także kroki zmierzające do uwolnienia się od zależności od Rosji, m.in. poprzez zbliżenie do Francji. Próbował zaszczepić w Polsce niektóre wzory saskie, a także – bez powodzenia – ograniczyć wszechwładzę hetmanów; walczył też o zapewnienie sobie wpływu na obsadzenie godności duchownych. Chciał wzmocnić skarb królewski drogą racjonalnego zagospodarowania królewskich dóbr. Źródłem wzrostu zamożności kraju upatrywał w rozwoju handlu i rzemiosła, stąd starał się o rozszerzenie przywilejów miast, uzdrowienie polityki celnej, inicjował rozwój górnictwa. Dużo jego pomysłów było ciekawych i słusznych. Szlachta jednak w większości odczuwała głęboką obawę przed wprowadzeniem tyranii królewskiej. Zdawała sobie co prawda sprawę z trudnej sytuacji kraju, ale nie akceptowała w większości reform z obawy, że przyniosą one zagładę jej przywilejów.

Absolutyzm nie cieszył się poparciem starych rodów magnackich, dlatego też August II tworzył nową magnaterię. To on podniósł rangę starego rodu Czartoryskich, on też wprowadził na scenę polityczną bardzo utalentowanego szlachcica Stanisława Poniatowskiego.

Kryzys gospodarczy i polityczny, zaogniony ekscesami wprowadzonych do Polski wojsk saskich, a także obawa szlachty przed zamachem absolutystycznym, doprowadziły do zawązania przez szlachtę w 1715 r. nowego ruchu antykrólewskiego – konfederacji w Tarnogrodzie na Lubelszczyźnie. W celu uniknięcia rozlewu krwi w walkach domowych obie strony zgodziły się na pośrednictwo cara Piotra I i wkroczenie wojsk rosyjskich. Warunki porozumienia między Augustem II i jego poddanyami zatwierdził w 1717 r. tzw. Sejm Niemy (w obawie przed zerwaniem obrad pozwolono na nim zabrać głos tylko marszałkowi i posłowi odczytującemu tekst konstytucji), utrwalający protekcję rosyjską nad Polską. Car stał się wtedy arbitrem w sporach między polskim królem a jego poddanyymi. Umowa uregulowała stosunki między Rzeczpospolitą a Saksonią. Oba państwa miały łączyć jedynie osoba panującego.

Słabość Rzeczypospolitej i kłopoty króla spowodowały kilkakrotne wysunięcie przez Prusy propozycji rozbioru Polski, jednak nie zostały one przyjęte przez Augusta II.

W okresie panowania Augusta Mocnego nastąpiła kulminacja konfliktów powstałych w czasach Jana III Sobieskiego. Dalszy upadek sejm jako organu najwyższej władzy, a także totalny kryzys gospodarczy oraz kryzys wartości wśród szlachty sprawiły, że większość panowania Augusta cechował głęboki upadek Rzeczypospolitej szlacheckiej we wszystkich dziedzinach.

Tragedia rządów Augusta II wynikała z wielu niekorzystnych splotów polityki międzynarodowej, niweczyła plany monarchy lub zgoda obracała je przeciw niemu. Wielbiciel absolutyzmu musiał w haniebny sposób zrzec się korony. Planując początkowo wykorzystać Piotra I jako narzędzie własnej polityki, stał się w końcu władcą formalnie i faktycznie zależnym od Rosji.

August Mocny nie tylko nie potrafił realizować swych niejednokrotnie ciekawych zamysłów, ale wiele z nich przynosiło skutki wręcz odwrotne do zamierzonych. Próby reform wzmocniły nastroje konserwatywne i niechęć do wszelkich reform na długo zakorzeniła się w sercach i umysłach szlachty.

August II odegrał dużą rolę jako mecenas sztuki, zwłaszcza architektury; Drezno zawdzięcza mu wiele pięknych budowli, zwłaszcza pałac Zwinger, Warszawa zaś m.in. tzw. Oś Saską, pałac i Ogród Saski oraz Pałac Brühla. Władca udzielił zgody pijarom na założenie w Warszawie pierwszego czasopisma ogólnokrajowego „Kuriera Polskiego”.

W 1705 r. August II ustanowił pierwsze polskie odznaczenie – Order Orła Białego.

August II Mocny odznaczał się niezwykłą siłą fizyczną (stąd jego przydomek) i ognistym temperamentem, żył z rozmachem i fantazją.

Zmarł w nocy z 31 stycznia na 1 lutego 1733 r. w Warszawie, został pochowany w katedrze na Wawelu.

Opracowano w NBP na podstawie:

1. „Poczet królów i książąt polskich”, Czytelnik 1978
2. „Księga królów i książąt polskich” pod red. naukową Stefana K. Kuczyńskiego, Świat Książki 1999
3. „Polskie dzieje od czasów najdawniejszych do współczesności” Alicji Dybkowskiej, Jana Żaryna, Małgorzaty Żaryn, PWN 1994 oraz źródeł encyklopedycznych.

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.